

HET PROBLEEM VAN STAD EN LAND

12 november 1954.

Goedenavond vrienden.

Na de gebruikelijke mededeling dat ook de intelligenties niet alwetend zijn, fouten kunnen maken en ons geadviseerd wordt zelf kritisch te beschouwen en eventueel op of aanmerkingen te maken, vervolgt dan de intelligentie woordelijk: En dan heb ik voor vandaag voor u een heel aardig probleempje nl. "het probleem van stad en land", een probleem dat juist in de moderne tijd sterk tot uiting komt, omdat de economische druk van de steden op het land, de maatschappij een beetje ontwricht heeft. Maar ik wil toch heus niet gaan spreken over de economie op zichzelf, het komt er misschien een klein beetje bij. Maar laten we het eerst eens gaan bekijken.

Daar staat de stad, groot, druk, massaal, rumoerig, daartegenover staat het rustige, het haast gezapige land. Dat land is rustig, het is druk, maar op een hele andere manier dan de stad. De stad die rent en die jaagt. Het land, de mensen op het land, die gaan gestaag steeds verder. En daar begint eigenlijk voor ons het probleem pas. Hoe komt het dat de mens in de stad zo gejaagd is, dat de mens op het land zo rustig is? In de eerste plaats wel, doordat de mens op het land nog zo dicht bij de natuur staat, want de natuur is een van de meest rustgevendende krachten die er te vinden is op deze aarde. Deze mooie groene planeet geeft rust en geeft kracht en vrede aan het land. Wanneer een stad vernietigd wordt, duurt het lang voor ze weer opgebouwd is, maar brandt vandaag een boerenhoeve af, dan staat er morgen een bouwseltje en "de boer ploegt voort", zoals de dichter zegt. En dat is begrijpelijk want in de aarde wonen wonderlijke krachten. De aarde die met haar vruchten, haar planten, haar bomen, de mensen uiteindelijk het leven geeft, die alle dieren in stand houdt, die grote moederlijke aarde, die altijd weer iets goeds te geven heeft en die men al heel lang moet misbruiken voor ze zich verzet door onvruchtbaar te worden.

In de aarde leeft een grote persoonlijkheid, persoonlijkheid van de planeet Aarde, of de planeetgeest, zo je het zeggen wilt. En deze planeetgeest Aarde is ongeveer gelijk aan wat men in de christelijke religie noemt een engel, een gezondene Gods dus. Deze kracht schenkt aan alle leven voortdurend iets van de eeuwige waarden, de waarden waarmee zezelf in onmiddellijk contact staat. De vreugde, de vrede, de kracht van het land, die komt voort juist uit de aarde. Wanneer nu een mens heel erg moe is, zo moe, dat hij eigenlijk niet meer weet waar te gaan, en hij kan een ogenblik rusten in de schaduw, terwijl de zon schijnt, uitgestrekt op de aarde, dan lijkt het of een trillende vitaliteit dat wezen vult en na enkele uren is die mens weer volkomen genezen en veerkrachtig. Als men hem in de stad vijf dagen naar bed stuurt, dan is hij nog ternauwernood gekomen. Die aarde geeft méér, veel meer dan alleen maar een plaats om een huis op te zetten, landbouw op te bedrijven etc., de levende aarde dan, want de aarde van de steden is heel vaak dood, niet dood omdat de mensen haar zo maar vermoorden, zo maar helemaal afdekken, willekeurig, maar als je een huis gaat bouwen dan begin je met de fundamenteën. Dus er wordt vreemde aarde vaak aangebracht, dan moet het aangevuld worden, stevig gemaakt, er moet steenslag in en keislag en slakken en afval misschien zelfs. Dat wordt er allemaal ingegooid. En zou nu de natuur aan zichzelf overgelaten blijven, dan zou zij zich al heel gauw assimileren met de omgeving, ze zou het heel graag en heel gauw weer tot eenheid maken. Maar daar bovenop staan de zware, massieve gebouwen, daar liggen de macadamstraten, de betonwegen, daar raast het verkeer, en de arme aarde kan op die plaatsen geen adem halen. Er is eens een dichter geweest, die zei dat de steden de kankerplekken van de menselijke beschaving zijn. Dat was de tijd van Zola. Ik durf dit niet ten volle bevestigen, want ook de steden brengen zeker aan de mensheid veel goeds, maar één ding is zeker: de werkelijke kracht van de aarde gaat er veel in verloren.

En dan de wind, de wind die zo vrij over de vlakte kan gieren, die misschien straft wanneer je op het platteland moet gaan op een avond dat de storm jaagt, die zweept en snijdt, maar die aan de andere kant al het kwaad wegjaagt, wegdrijft, verspreidt. Dan moet u eens gaan kijken

in een stad. Hoe vaak zijn er niet stille klamme straatjes waarin, wanneer boven de storm loeit, de wind met nauwelijks een zuchtje zachtens de miasmen in beweging brengt van verval? Ja, daar blijft bederf, dat wordt niet schoongeveegd. En dan al die auto's, die machines, dat davert en dat jaagt allemaal, dat brengt allemaal vuil in de lucht, verstikkende stoffen.

O, denkt u niet dat de mens er niet tegen kan, want wat er ook gebeurt, die mens die werkt er zich altijd weer bovenop. Ze hebben wel eens gezegd: wanneer je een mens alles afsnijdt en je laat hem alleen nog maar zijn hoofd houden, zonder romp, en hij heeft de kans, dan maakt hij zichzelf een kunstmatig lichaam en dan wandelt hij rustig verder. En daar hebben ze geen ongelijk in. Een mens is niet te verslaan door zijn gedachtekracht waardoor hij zich kan aanpassen, ook aan de beschaving en samenleving van de steden. Maar geestelijk heeft hij die aanpassing nog niet gevonden. Geestelijk verlangt deze mens nog elke keer weer naar de rust, naar de vrede en die kan hij niet meer vinden, hij is de stilte en de rust ontwend, en ja, dan gaat de mens op de vlucht, dan begrijpt hij deze waarde niet meer, die waarde die nodig is omdat zijn hele gemoed, zijn hele wezen de balsem is voor het hele gemoed, voor het hele wezen, voor ziel, geest en stof tegelijk. Dan gaat hij lawaai zoeken en van 's morgens vroeg tot 's avonds laat blijft de luidspreker allerhande onzinnige en zinvolle spreuken en wijzen weergeven. De mens hoort het eigenlijk niet eens, maar het neemt in ieder geval de stilte weg, want hij kan niet tegen stilte.

Ga dan eens kijken naar het land. Heeft u wel eens een boer zien ploegen? En dan mag het rustig een moderne boer zijn met een tractor. Die trekt zijn voren en zijn baantjes en hij zit zo wat na te peinzen. Hij let goed op, maar zijn gedachten zijn toch eigenlijk ergens anders. En dan ineens dan blijft hij eventjes stilstaan op een draai en hij kijkt naar boven want daar gaat een leeuwerik. Dan luistert hij eventjes en dan laat hij even de stilte in zich doordringen, hij rookt misschien een shagje en dan gaat hij weer verder. Maar in dat moment heeft hij zich even helemaal ontspannen, helemaal losgemaakt uit het gemechaniseerde zijn. Dat kan dus wel. En daardoor komt er een grote strijd tussen stad en land. De verpaupering van de steden, die vooral in het begin van deze eeuw, van deze twintigste eeuw, zo sterk op de voorgrond kwam en die ook thans nog niet geheel onderdrukt is, was een resultaat niet - denkt u vooral niet - van de kapitalistische staat of structuur, dat is onzin, maar van de losgeslagen mens die zijn stuur niet meer kan houden, de mens die zijn krachten kwijt is geraakt. En ja, vandaag de dag zijn de mensen hun richting en hun roer nog vaak kwijt. We hebben het een tijdje geleden - een andere spreker dan - gehad over het probleem van de jeugd, en toen hebben we gewezen op die lummelende kerels die naar de meisjes staan te fluiten op alle hoeken van de straten, als ze tenminste geen slechtere dingen doen, we hebben gewezen op die baldadigheid en die vernielzucht die niet alleen de jeugd, maar ook vele ouderen voortdurend schijnt te kwellen. Dat komt óók voort uit dit eigenaardige, dit verloren zijn voor de vrede en in de beweging, de mechanisatie van de stad, niet vinden een nieuw doel, een nieuw begin van leven.

En nu leeft u in een stad en omdat u in de stad leeft, zou ik heel graag, als u het tenminste niet al te brutaal vindt, hoor, maar ik ben hier natuurlijk helemaal niet om u de les te lezen, maar dan zou ik toch wel een paar raadgevingen zo eventjes er tussendoor willen gooien. Allereerst, wanneer je in de stad bent ontwen je de stilte gauw. Wen je nu eens aan om stil te zijn zo nu en dan. Het hoeft niet lang, maar zeg nu eens een uurtje: dit is een uur van rust, nu praten we niet en nu luisteren we waar we zijn, in de stille beslotenheid van ons huis en we laten er even alle gedachten in onszelf bezinken. Grijpt ook niet te veel naar een krant. Als u dan met alle geweld wat lezen moet, ach, leest u dan liever een goed dichtwerk of een goed filosofisch boek misschien, maar wees rustig. Dat helpt u al een hele hoop, want wanneer u gewend blijft aan de stilte, dan kunt u van elke zonnige dag toch altijd weer gebruik maken om een ogenblikje weg te vluchten, al is het maar een kwartier, of voor twintig minuten in een of ander parkje, ergens waar het nog groen is en waar de aarde nog ademhaalt, even onder te gaan in de rust die de aarde de mensheid brengt. En dan het tweede punt.

In de stad, vrienden, kom je al heel gauw in de verleiding om erg gemakzuchtig te zijn, "laten we het maar met de tram doen", weet u wel? Of, "nu ja, dat is zo ver weg, daar gaan we nu maar niet naartoe", "ja, ik zou wel naar buiten willen, maar ik moet zo'n eind gaan voordat ik

een stukje groen vind, nee, laat ik maar op mijn balkonnetje gaan zitten". Ja, ik kan me begrijpen dat u op het ogenblik niet op het balkon gaat zitten. Daar denkt nl. iemand aan, die denkt nou, dat is misschien voor de zomer, maar op het ogenblik voel ik er niets voor.

Groot gelijk, daar. Ik zou er ook niet veel voor voelen als ik weer in de stof verkeerde, om in deze ijzige kou te gaan zitten ergens, maar wat u wel kunt doen, dat is, wanneer het eens een keer een koude maar heldere dag is, gaan wandelen. En vertel me nu niet dat het zo gauw donker is en dat u overdag zoveel werk hebt, dat kunt u ook 's avonds doen. De vrieslucht, de kou die doordringt en die de slechte atmosfeer van de stad voor een groot gedeelte neerslaat tot laag bij de grond, die is erg vruchtbaar om je eens een paar flinke ademhalingen te laten doen en daar gaat het om. De stadsmens met zijn gemakzucht die gebruikt een veel kleiner areaal voor zijn longen dan iemand die zich regelmatig inspant. En juist omdat hij dat doet, omdat hij een veel kleiner gebied gebruikt, vergeet hij om goed adem te halen.

En wanneer hij dan eens een keer wat doet, dan staat hij naar lucht te happen. Ja, dat is werkelijk waar, dan staan ze zo te hijgen, weet u wel? Ze houden de mond er nog bij dicht, maar die ademhaling die is zwaar gewrongen en geforceerd. Went u eens aan om elke dag een kwartier, twintig, tien minuten desnoods te lopen. Voor de heren die naar hun werk moeten, sta 10 minuten vroeger op en loop een stukje als het dan niet anders kan, en voor de dames die het zo erg druk hebben in het huishouden, ach, er zijn altijd nog wel 5 minuten te vinden dat u toch boodschappen moet gaan doen, loopt u dan een klein straatje om. Die paar minuten kunt u gemakkelijk inhalen met de energie die u opdoet wanneer u loopt zoals ik het u zeg: loop niet te vlug, u heeft helemaal geen haast, u hoeft niet te slenteren, maar loop zo dat u echt gemakkelijk gaat, dat er ritme in zit. En wanneer u dat heeft gedaan, dan probeert u als het ware op het ritme van uw eigen lopen, adem te halen, maar zo langzaam mogelijk, diep a.h.w. die lucht naar binnen toe slurpen, en dan heel rustigjes en langzaam weer eruit laten komen. Dat is toch makkelijk, nietwaar, dat kunt u toch makkelijk doen.

Als u eens wist hoeveel u dat kan helpen. Al die mensen die bang zijn voor longkanker en zo, als je op deze manier d.w.z. een half uur per dag ademhaalt, dan heeft u maar heel weinig kans dat een dergelijke aandoening in je longen opkomt, ja zelfs voor tuberculose behoeft u veel minder bang te zijn, wanneer u deze regelmatige ademhaling, waardoor voortdurend de gehele long wordt gevuld, toepast. Dan blijft er hoogstens een derde achter, dan wordt bij de tweede ademhaling juist dat slechte derde er ook weer uitgeperst. Dus er blijft geen dompige, vergiftigde lucht in die longen hangen. Dan verbetert u uw eigen gezondheid zo dat u, ik wil niet zeggen helemaal onaantastbaar, maar toch veel sterker bent dan de doorsnee mens.

En dan het derde puntje. We zijn nu toch bezig en dat is dit: Elk mens heeft behoefte aan ontspanning, natuurlijk, maar went u zich nu niet aan om die ontspanning als een normaal en regelmatig deel van uw leven te beschouwen. Als u elke week naar de bioscoop gaat, doe het dan op verschillende dagen, maak er geen sleur van, probeer de vreugde eraan te hebben wanneer u eens een keer uit uw gewende omgeving weg kunt komen. En dat kunt u in een stad zo makkelijk. Dit is nl. ook weer iets, dat de psychische ontspanning en dus het geestelijk welzijn sterk bevordert en ook het lichamelijke, want de ontspanning die onregelmatig optreedt heeft daardoor een veel sterkere invloed dan iets wat u elke keer weer geniet.

U behoeft mij niet te geloven, hoor, dat is zo. Elke keer wanneer u uitgaat, en het is voor u werkelijk iets bijzonders, het is een vreugde, dan is het goed. Dat is net zoiets als een glas wijn - ik hoop dat er geen geheelonthouders bij zijn, want die zullen mij natuurlijk heel slecht aankijken. Ik denk er niet aan om Schiedam aan te bevelen, dat is weer iets anders - maar wanneer je nu werkelijk eens een keer afgeknapt bent zoals dat heet, weet u wel, dat je zo met dobberende pootjes en knikkende knietjes van vermoeidheid, nog net naar een sofa of een fauteuil toe kunt strompelen, en je drinkt dan een glas wijn, dan kikker je op, maar drink je elke dag een paar glazen wijn, dan doet het je niets. Wanneer je op onregelmatige tijden dus dat drinkt, dan betekent het voor je gestel veel meer dan wanneer je het regelmatig hebt. Zo is het met een geestelijke ontspanning ook. Ga heus niet elke keer weer en elke dag naar een bioscoop, een toneelstuk, een muziekstuk en seance. Laat het iets bijzonders blijven.

Ja, nu krijg ik bijna last met de leiding t.w. de stoffelijke leiding. Natuurlijk, wanneer u dit in het juiste kader beschouwt, dan moet dit voor degenen die in zichzelf met de religie breken, een vervangingsmiddel zijn voor het religieuze denken, en als zodanig kunt u er regelmatig wel een portie van verdragen, maar toch niet zo: "het is weer vrijdagavond en nu zullen we maar weer gaan", dat moet er niet bij zitten. Als u hier komt en u denkt: "ja, nu gaan we

vanavond wat moois horen", of u denkt: "nu wordt het weer erg interessant", dan kunt u komen, maar anders, blijft u liever weg. Dat is nl. voor uzelf eerder schadelijk dan gunstig, want u zit zich een klein beetje te vervelen en weg te dommelen en in de tweede plaats, dan zullen uw gedachten makkelijk afdwalen, en dan gaat u zich ergeren aan dingen die u anders ontgaan. We kunnen het hier zo erg merken. U vindt het toch niet erg dat ik wat zit te babbelen, hè? Het is natuurlijk een onderwerp, maar ik vind het zo prettig om er even zo tussendoor te praten. Dat is nl. dit, wanneer je hier komt in deze zaal - ik ben tamelijk veel deel van de lijfwacht, nou, niet de lijfwacht van de Führer, die hebben we niet, gelukkig niet. Ik geloof dat we democratischer zijn dan de democraten wat dat betreft, maar hier wordt de zaal natuurlijk en vooral het medium afgeschermd - en dan zien we zoveel van die gedachten. Dan is het opvallend, mensen die hier komen omdat het vrijdag is, omdat ze eigenlijk dit als een soort verplichting voelen, maar er geen zin in hebben, die eigenlijk bij iedere tram, bij elke auto die voorbij komt, bij elk toetertje, bij elk remgeknars, zo'n beetje geestelijk te huppelen van woede: "moet je dat horen, moet je dat", terwijl anderen die werkelijk met aandacht en belangstelling komen, hier zitten te luisteren, en voor die valt dat lawaai eigenlijk voor het grootste gedeelte weg. Je merkt het nog wel maar ja, je schuift het opzij, daar denk je verder niet over na.

Kijk, dat belangstelling hebben, dat is in de stad erg belangrijk. Wanneer je nl. zo in die veelheid van mogelijkheden - hoeveel bioscopen heeft den Haag, zijn het er 30 of 40? - Nou ik krijg geen antwoord, er zijn geen specialisten bij, maar het zullen er wel aardig wat zijn, nietwaar? Wanneer je dus zo'n grote hoeveelheid van amusement regelmatig aangeboden krijgt, dan wordt je al heel gauw blasé. En iemand die blasé wordt, die wordt niet alleen scherp in zijn oordeel, maar die wordt eigenlijk vervelend voor zichzelf en voor anderen. En het beroerde is, die verveling dat wordt dan uiteindelijk, om een mooi Engels woord te zeggen "spleen": "nou ja, wat is er nog aan, er is niets bijzonders meer en waar zou ik me druk voor maken"? Ja, en daar hebben we nu juist het punt waar het land actief blijft. Wanneer ze daar gaan naar een bioscoop, dan betekent het soms, dat ze daar een hele afstand voor af moeten leggen, zonder tram, te voet of met de fiets, of tegenwoordig zeggen ze, zijn er nogal rijke boeren, misschien met de auto, maar ze moeten zich er moeite voor geven, ze moeten zich met melken bv. haasten, dus het is iets bijzonders, ze gaan uit. Behalve in sommige dorpen, hoor, daar is het heel erg, daar gaan ze allemaal zaterdag naar de bioscoop, opdat ze tenminste zondag, wanneer er niets te doen is, zo eens heerlijk lekker na kunnen knobbelen over alle zonden en alle goddeloosheden die er weer op het filmdoek verschenen zijn. Vroeger praatten ze over de preek van de dominee en nu over de film van de week. Dat is natuurlijk ook niet gezond. Maar als je dit goed begrijpt, de belangstelling die je hebt in het leven, dan begrijpt u ook dat u daar een soort geneesmiddel heeft die je bij geen enkele apotheek kunt kopen, maar die heel veel kwalen gewoonweg geneest.

Zo, dat zijn zo'n paar dingetjes er tussendoor hoor, nu ga ik weer naar mijn eigen probleem terug, want anders dan krijg ik op mijn kop dat ik dat niet heb afgemaakt. Dus, stad en land. Stad en land zijn grote tegenstellingen, ten eerste al in religieus ervaren. Vroeger de steden, die accepteerden de goden en die gaven er gestalte aan, die hebben misschien de mythologie voor een groot gedeelte gevormd, maar tevens was de boer degene die eraan geloofde. De mens uit de stad, nu ja, dat er demonen waren, zeker, maar die kwamen toch niet binnen de stadsmuren, daar kon je wel.... nee, het was verder, denkt u maar aan de Grieken, nietwaar? Als je in Thessalië, komt, daar zweven de heksen rond etc. Die dachten, dat zit ver van ons af en die beschouwden dat als een soort sprookje, maar de mensen die op het land leefden, intens met die krachten, die geloofden daarin en die maakten daar gebruik van. Elke Godsvoorstelling en elk Godsbegrip is gegroeid uit de aarde. En de mens die met de aarde in contact komt, beseft wat het betekent om met goden om te gaan, om met demonen om te gaan, of om het bijbels te zeggen: "te wandelen met God". In een stad daar raak je dat contact kwijt en dan wordt het al heel gauw tot een grauwe theorie, zodat we, wat de godsdienstigheid betreft, misschien meer extremisme op het land zullen vinden dan in de stad, meer onverdraagzame fanatici, maar desondanks mensen die in zichzelf een stevig houvast hebben. In de stad heb je dat meestal niet, en daarom heeft de stad zo nodig dat je veel verder doordringt in de esoterische materie dan op het land. Wanneer er een esoterische scholing is, eigenaardig genoeg, altijd in de steden, in de plaatsen waar veel mensen samen

wonen, waar veel mensen komen. Zelfs degenen die de hoogste inwijdingen gaan ontvangen, die gaan naar eenzame plaatsen, omdat dit niet meer te bereiken is zonder de zuiverende en genezende kracht van de natuur zelf. Alle grote scholen in de grote steden. En daar hebben we weer een tegenstelling die we goed moeten onthouden: het land, het geloof zonder meer, de stad, esoterisch streven en esoterische bewustwording. Dan, luxe. Het land kent zijn eigen producten en heeft daarin een veel grotere mate van verbruik en verbruiksmogelijkheden dan de stad. De boer die plukt zijn appeltjes van de boom en ze kosten hem wel wat, maar in verhouding toch niet veel, want dat doe je er zo even bij. De stadsmens die gaat op zijn goedkoopst naar de markt toe én dan betaalt hij geloof ik tegenwoordig aardig wat centjes voor een kilo appels dat redelijk is, nietwaar? Dus die eenvoudige dingen, die directe gaven van de natuur in uw eigen land, die worden in de stad tamelijk duur. Daar staat tegenover dat men in de stad makkelijk allerhande dingen kan krijgen die niet eigen zijn aan het klimaat en aan het land en in vele gevallen niet eens zoveel duurder dan de eigen producten van het land.

En kijk, dat is nu weer zo iets: men went zich in de stad vaak aan luxe, terwijl men op het land eerder de overdaad biedt. Ja, ik ga er toch maar weer even tussendoor kletsen. Moet je eens kijken, als je zo'n stadsmens en een boer naast elkaar ziet zitten en die zitten te eten.

Die boer die zit dat zo met schoppen vol naar binnen te werken, die hanteert zijn vork of het een riek is vaak. Ik wil niet zeggen dat ze geen tafelmanieren kunnen hebben hoor, maar als ze zo echt aan het schaften zijn, aan het schransen, hè, nou dan gaat er heel wat naar binnen en dan moet je helemaal niet gek kijken als ze met enige lichamelijke geluiden hun tevredenheid over het genotene kond doen. Daarentegen de mens in de stad, die zit alles fijntjes te behandelen, precies volgens de wetten van de etiquette misschien, die eet een sneetje brood wittebrood met ham en als er geen ham is, dan neemt hij iets wat één letter verschilt, jam en dan gaan 3-4 sneetjes, nou 5 misschien, maar dan moeten ze niet dik gesneden zijn en goed belegd en gesmeerd, die gaan dan naar binnen. Merkt u een verschil? De een die gebruikt zijn lichaam als werktuig en die voedt het ernaar, de ander die heeft eigenlijk de honger ter zijde geschoven, die heeft zich erop getraind om wat minder te gebruiken, gebruikt eigenaardig genoeg zijn voeding in de eerste plaats vaak om zijn smaakpapillen te strelen, dus om lekker te eten, ofschoon, op het land is Lucullus ook wel eens bij Lucullus te gast, hoor, dan wordt er ook wel eens lekker gegeten, maar het is toch allemaal niet zo verfijnd, ik zou haast zeggen een klein beetje aan de perverse kant soms in de stad die verfijning. Het is alleen niet lekker genoeg meer, het moet gecombineerd worden, het moet zo eigenaardig mogelijk worden uitgewerkt dat er toch vooral weer een nieuw smaakje aan zit. Een glas gewone melk drinken ze niet, maar als er een klein beetje vruchtensap doorgaat, dan betalen ze er graag veel meer voor omdat het schuimt en omdat het wat bijzonders is, het smaakt lekker, de voedingswaarde is hetzelfde of iets minder. Begrijpt u? Deze dingetjes die zijn kentekenend voor de verschillen tussen stad en land die in Nederland voor een groot gedeelte aan het wegsmelten zijn, maar in andere gebieden waar het platteland werkelijk nog het platteland is en niet een soort conglomeraat van voorsteden, daar merk je dat nog heel sterk.

Er zijn meer van die dingen, bv. de mens in de stad die stelt veel hogere eisen aan het leven dan de mens op het land, waarom? Och, het zou eigenlijk niet te zeggen zijn, waarschijnlijk omdat hij begeriger is. We spreken altijd over de inhalige boer, dat is waar, de boer heeft altijd het idee dat de mensen in de stad het zoveel beter hebben, dat hij ze rustig wat af mag nemen, dat hij rustig mag zien dat hij er zelf ook komt. Maar de mensen in de stad vergeten dat, wanneer het hun niet goed gaat, dan gaan ze naar een andere baas of ze gaan ergens anders, naar een ander land. De boer kan dat heel moeilijk doen, de boer die kent zijn slechte jaren, de boer die hoort bij de bodem, hoort bij het land dat hij bebouwt en dat hij waarschijnlijk geërfd heeft van zijn voorouders. Veel meer traditie kent het land. En stad en land beginnen op het ogenblik op elkaar ontzettend veel invloed uit te oefenen. Die invloed die wordt allereerst al kenbaar door het veel snellere verkeer. Als vroeger een boer naar de stad moest, dan ging hij 's morgens om 5 of 6 uur op pad en dan was hij misschien om 11 of 12 uur met half afgesleten voeten, uiteindelijk in een verzamelingetje van huizen aangekomen dat hij dan maar groots "stad" noemde, ofschoon je het tegenwoordig misschien een gehuchtje zou noemen. Maar op het ogenblik, je stapt in de trein, je neemt even de auto en in een half uur, drie kwartier zit je toch in een plaats die je redelijk "stad" mag noemen, nietwaar? In het

ergste geval doe je er 2 tot 3 uur over, maar je bent er in ieder geval zo, je zit niet dagenlang afgesloten. Vandaar dat de boer naar het land kijkt, maar naar de stad gaat.

En wanneer hij dat in de stad allemaal ziet, dan verandert zijn methode van leven. In plaats dat er 's avonds verhalen worden verteld of in de bijbel gelezen, luisteren ze naar, wat hebben we op het ogenblik, de familie Doorsnee of zoiets. In plaats dat ze met handenarbeid de avond vullen, zitten ze er over te praten of er nu deze keer niet genoeg af zou kunnen voor een televisieapparaat, dan kunnen ze nl. ook eens zien hoe degene die daar altijd voor die radio staat te kletsen, eruit ziet. Ja, zo zijn die dingen, het verandert dus, maar de stad is de kracht die vormend is. Wanneer u een radioprogramma hoort, dan moet u niet denken dat dit bepaald wordt door de smaak van het platteland, het wordt bepaald door de smaak van de stad. Wanneer er een televisieprogramma is, wanneer er films in de roulatie komen, het zijn niet de plattelandsmensen die bepalen wat er gespeeld of gedraaid wordt, het is de stad.

En die stad die staat op het ogenblik in een zeer wankel evenwicht, en zou ze vallen, dan bestaat er een grote mogelijkheid dat ze het hele platteland met zich meesleurt en dat de chaos niet meer wordt geremd, opgevangen en uiteindelijk genezen door de boer die aan zijn land vast blijft houden. Dan heb je grote kans dat de boeren het er ook bij neergooien en dan wordt het werkelijk een verwarring. En dat gebeurt wanneer die stad haar tendens van genot zoeken, van alleen maar leven voor de zekerheid en als we het nu maar goed hebben, en hoe het een ander gaat dat interesseert ons niet.

Wanneer dat verder gaat, dan is het vandaag of morgen afgelopen. Maar die stad die doet gelukkig wat anders. In de steden zijn vele centra waar esoterische kennis onder de mensen wordt gebracht. Wanneer u op het ogenblik de moeite getroost om verschillende tijdschriften, van verschillende confessionele richtingen zelfs, beschouwt, dan merkt u dat de tendens van de esoterie daar meer en meer in doorklinkt, dat er ergens een bewustwording plaatsvindt in bepaalde kernpunten in de steden, dat die grote maatschappij zich is gaan realiseren: ja, wij moeten met alle geweld een nieuwe geestelijke kracht vinden, wij moeten een nieuwe wereld openen, nieuw bewustzijn. En dan zeggen ze: ja, maar het land gaat niet mee en die lui op dat platteland die voelen daar niets voor. Ja, misschien heeft u gelijk, want die zijn conservatief, omdat ze zo dicht bij de aarde staan uiteindelijk, in verhouding tot u, omdat voor hen nog niet al het nieuwe al onmiddellijk weer vuil en verdoezeld en verknoedeld is, zij houden iets langer in waarde, het blijft langer nieuw. Het gaat net als met de boer zijn nieuwe werkhemd, dat doet hij voorlopig alleen aan als hij niet werkt, en al heeft hij er 20 in de kast liggen, dan loopt hij het liefste in een jasje met stukken erop, omdat het nieuwe, dat is hem heilig. De stad niet, de stad vertrapt het nieuwe. Wanneer de stad deze nieuwe gedachte gaat vertrapen, dan komt er natuurlijk niets van. Maar gelukkig heeft ze iets anders gedaan, ze is begonnen in te zien: deze wereld heeft de esoterie, dus de kracht van de groeiende bewustwording, geestelijke bewustwording van de mens, hard nodig, we kunnen zonder dat er niet meer komen. Ze merkt dat, als ze nog even doorgaat, dat het het oude Rome wordt waarin de grote mensen spelen met de levens van de kleinen zonder meer, een wereld waarin dictatuur komt, ook al heet het duizend maal democratie, zoals het geweest is indertijd dat Pericles de grote buit verdeelde in Athene. En zo is het altijd verder gegaan, en zo gaat het nu. Maar de mensen die esoterisch ontwaken, die ontdekken iets anders: in de steden zijn veel meer mensen bij elkaar dan op het land, en wanneer in die stad vele mensen gelijktijdig een geestelijke bewustwording doormaken, dan trekken ze als het ware de lichtende, stralende kracht op zich af en vormen een centrum vanwaaruit gezonde, helende, geestelijke krachten op het platteland kunnen gaan werken. Die kunnen dan uitvloeien tot ze het hele land overspannen.

Laten we hopen, vrienden, dat de stad aan haar verplichting voldoet, zoals het land tot nog toe altijd aan de verplichting van het land heeft voldaan. Het land is er op het ogenblik nog steeds vooral om de voeding voor de mens te verschaffen in stoffelijk opzicht. Maar het is niet meer zo dat het land ook het gezonde verstand dient te leveren, het is zo dat de steden de bewust geworden mens moeten leveren, de geestelijke voeding die het land in staat stelt, een bijna verloren gegaan evenwicht terug te vinden. En wanneer die machten met elkaar in balans blijven, en wanneer ik allen aanzie en ik zie de doorsnee van uw gedachten hier, dan ben ik ervan overtuigd dat het mogelijk is, dan kunnen we uiteindelijk over enkele jaren zeggen: nu is die hele tendens van nood, van rampen, van ellende voorbij, nu zijn er eindelijk eens weer dagen, dat de mensheid in vrede en vreugde zoekt naar het zonnige, het goddelijke dat de

vreugde is van alle bestaan en alle leven. En wanneer het zo is, nu, dan geloof ik wel dat de geest zich langzaam maar zeker weer terug zal trekken van deze wereld. We zijn alleen nodig in de tijden van crisis, maar in tijden van crisis kunnen we praktisch alleen werken met werkelijk resultaat, in de stad. En daarom hopen we, dat de crisis die op het ogenblik, vooral een morele en geestelijke crisis, die op het ogenblik over de hele wereld waait, op deze wijze te onderdrukken is. En wij rekenen erop dat velen van onze toehoorders, en dat geldt dus niet alleen voor u, dat geldt voor alle kringen, niet alleen de kringen in den Haag, maar over de hele wereld, en dat zijn er heel wat, dat onze toehoorders op al deze plaatsen zullen begrijpen wat noodzakelijk is: een zelfstandige bewustwording van elke mens, en een samenwerken met de mensheid om groter licht en bewustwording tot stand te brengen, opdat wat nu gescheiden is, stand en land, tot een gezonde en niet tot een ziekelijke eenheid samenvloeit, opdat wat thans gescheiden is, mens en mens, tot een gezonde eenheid samengroeien kan, opdat een verdeelde wereld tot een vredige, goede wereld kan worden en de barre vernietiging van de oorlogen, de puinhopen en de skeletsteden die beroekt en vervallen nog staan te wachten op de windstoot die de laatste huizen in doen vallen. Dat dit alles vervangen wordt door de ruisende velden waarop het koren wuift, door de wouden die in hun stilte iets van kerken van de natuur zijn, en lachende weiden, die in een sappige groenheid de rijkdom van deze aarde uitmaken. En dan zal op een dergelijke wereld de mens en de menselijke geest weer gezond en zonder zorgen kunnen gaan, dan zal uit de nood van heden, geboren zijn de vrijheid en de eenheid van de toekomst. Nu hoop ik dat u vindt dat ik het toch nog wel goed gezegd heb, al weet ik dat ik door afdwalingen zo nu en dan de trant en tendens van mijn onderwerp verbroken heb. Vrienden, ik laat aan u het oordeel en het woord laat ik aan de volgende spreker. Goedenavond.

DE GELIJKE WETTEN VAN DE WERELD VAN HET KRISTAL

DE GULDEN SNEDE

HET GEWETEN

Goedenavond vrienden.

Ik mag dan voor u behandelen een onderwerp naar uw eigen keuze. Wilt u mij kenbaar maken wat dat voor deze avond zal kunnen zijn?

Reactie: Ik zou u willen vragen, met een kleine toelichting, en dat zou ik als volgt willen doen: Wij zoeken bewustwording en dat betekent in de eerste plaats kennis van wetten. En nu zou ik u willen vragen om een parallel te trekken tussen drie velden waarop verschillende wetten van verschillende aard werken. In de eerste plaats zien wij bv. in het kristal dat een zekere figuur, een zekere kristal, een zeker figuur schrijft en daar dus een wet is die beheerst de kristalleven. We hebben gehoord dat er hier gesproken is over kristalwerelden, waarin het kristalleven zich manifesteert. In de tweede plaats zou ik u willen herinneren aan de gouden snede: tussen minor en major de verhouding van 1 tot 1.62, die regeert het plantenleven, de verhouding van stengel, blad en steel, en de verhouding bv. van de mens, de onderarm, we hebben allen een onderarm, die staat als de major tegenover de bovenarm, in diezelfde verhouding van 1 tot 1.62, we hebben dat in de vingerkootjes, en we hebben dezelfde verhouding ook in de wereld van de planeten, de afstand tussen de verschillende planeten van het zonnestelsel en de zon, is een afstand die gegroepeerd kan worden, als men verschillende planeten tezamen neemt, in een verhouding van 1 tot 1.62. Daar is dus in dat hele veld een wet die werkt als de gouden snede. En nu zou ik u in de derde plaats een veld willen noemen van de afstemming van het geweten van de mens. Iedere persoon heeft zekere eigenschappen waar beneden hij niet gaat. De één zal niet tot moorden in staat zijn, een ander zal trouw zijn in zijn geweten. Daar zitten dus ook zekere wetten persoonlijk in ieders persoonlijk geweten, in ieders persoonlijke afstemming. En nu zou ik u willen vragen, of u hierover in het kort iets zou willen zeggen en dan een parallel te trekken daartussen, maar kort.

Antwoord: Kort. Als ik begrijpelijk wil blijven, zal ik uit de aard van de zaak niet al te kort mogen zijn. Allereerst dan, de wereld van het kristal. Deze berust op de volgende wet. Wanneer een structuur van bepaalde innerlijke spanning, een bepaald eigen gewicht, plus eigen versnelling, zich beweegt te midden van andere kristallen, o pardon, andere wezens of entiteiten, stofdeeltjes van dezelfde structuur, zal een onderlinge binding ontstaan die volledig uitdrukking geeft aan de eigenschappen van de in het "ik" dus in het stofdeeltje, aanwezige spanningsvelden en kracht. Wanneer dus een kristal natuurlijk tot stand komt, zal het in zich dragen een inwendige spanning, die gelijk is aan de inwendige spanning, zij het dan dat ze veel vergroot is, die het atoom of molecule van de stof die het kristal vormt, in zich draagt. Ten tweede zal het ons opvallen dat in de kristallisatievorm de maximale binding tussen deeltjes van gelijke geaardheid wordt bereikt. Wij kunnen dit wetmatig als volgt uitdrukken: Waar een oververzadiging ontstaat van entiteiten, komen zij tot een gezamenlijke uiting van een grotere entiteit die volledige uitdrukking geeft aan het wezen van elk van de entiteiten waaruit ze bestaat. Is dit tot zover voor u begrijpelijk genoeg, of is daar wat vaags bij, onduidelijk? (Er wordt gezwegen). Nu uitstekend, dan zullen we dat even laten.

In het tweede veld, waar wij de gulden verhouding kennen 1:1.62, moeten wij vaststellen dat de verhouding 1:1.62 tevens kan worden uitgedrukt als de onderlinge verhouding van kernwaarde tot totaalwaarde van de cel. Dit houdt in, dat elke cel in zichzelf dus onderworpen is aan deze gulden snede. Als resultaat zal elke levende cel zich slechts kunnen uiten in een zodanige vorm, een zodanige wijze van structuur, dat deze waarde daarin wederom geuit wordt, gezien de wet die wij zoeven bij de kristallen reeds aanhaalden.

Ten derde, het geweten. De wet van minimum en maximum, zoals die ligt in de bereikingsmogelijkheid van elke mens. Wanneer een bewustzijn bestaat, is dit in zichzelf wederom een veld te noemen, een bewustzijnsgebied, dat in zich bepaalde minimale en maximale spanningen voert. Hoe groter de spanningen zijn, hoe rigider het geweten tot uiting zal komen en hoe vaster de gedragslijn zal zijn die het aan de persoonlijkheid zelf voorschrijft. Hoe meer echter het totaal van de ervaringen, die niet ver uiteen, maar sterk naast elkaar liggen en hoe minder spanning daartussen bestaande, hoe flexibeler het geweten zal worden. De vorige spreker had u, wat dat betreft, misschien ook nog wel een paar opmerkingen kunnen maken. De conclusie die ik moet gaan trekken uit het geheel, dus het aantonen van de parallel, is wel deze. De gelijke wetten van straling, kracht, eigen spanning en totaal vermogen, zijn in elk van de drie genoemde gebieden, volledig gelijk. Elk van deze velden uit deze wet op haar eigen wijze en wij kunnen heel goed begrijpen dat de ziel niet tot een kristallisatie kan komen - want dat zou zijn de volledige vastzetting van het geweten en het weten - zonder dat zij een zekere verdichting: een zekere massa heeft bereikt.

Dat is hetzelfde als bij het kristal, dat alleen dan tot stand komt, wanneer de oplossing waaruit het geboren is, oververzadigd wordt. Zoals het kristal geboren wordt uit een oververzadiging van materie van bepaalde geaardheid, zo wordt de menselijke geest als kristal, dus vast als onveranderlijk deel van het goddelijke, op het moment dat het totaal van de ervaringen, die gezamenlijk het bewustzijn vormen, zo groot is geworden, dat daaruit een volledige reproductie van het innerlijk wezen in de innerlijke spanning van de mens, deel van de schepping, mogelijk werd.

En het eigenaardige is nu, dat de wet die in de levende verhouding ligt, de gouden snede, voor beide tot uiting komt en nl. vooral in de onderlinge afstand plus onderlinge gewichtsverhouding van de kerndelen t.o.v. de cirkelende delen in elke atoom, elke molecule en elke cel. Elke reine stof elk rein element drukt deze verhouding uit. Elk moleculair element dat samengesteld is, drukt een variatie uit die komt door de onderlinge inwerking van twee op dezelfde waarden gebaseerde velden met een verschillende snelheid. Ik hoop nog steeds dat er althans enigen zijn die mij kunnen volgen. Het is niet mijn bedoeling om hier hatelijk te worden of u een verwijt te maken, want ik geef toe dat deze materie zeer zwaar is en zeker wanneer ze in een kort moment moet worden verwerkt. Maar ik wil u beloven dat, wanneer u dit nu niet begrijpt, u bij een volgende gelegenheid, laten we zeggen over 14 dagen bv., na lezing van het verslag in kwestie - ik zal hier weer zijn - kunt u zich tot mij wenden en dan kunnen we dus de dan gestelde vragen hierover volledig beantwoorden.

En nu moet u mij niet kwalijk nemen, vrienden, dat ik in plaats van een parallel te trekken, de overkoepelende kracht zal trachten aan te geven. Dit is de waarheid. De verhouding van het geuit goddelijke tot het totaal goddelijke is volgens de wiskundigen in onze wereld, te noemen als 1: ruim $1\frac{1}{2}$ zodat het niet vreemd zou zijn als we de getalsverhouding van geuite tot niet geuite wereld stellen als 1:1.62. En is dat waar, dan zouden wij het getal van de gouden snede, dat in elke wereld wordt toegepast en tot uiting komt, moeten zien als de volledige uitdrukking in materie en geest van het goddelijk principe. Dit betekent echter ook voor ons, dat onze maximale bereiking te allen tijde slechts 1 zal zijn, en nooit en te nimmer dit zal kunnen overschrijden, zolang als de uiting van het goddelijke blijft binnen deze normen en termen. Ten tweede. Alle levensgebieden, ja alle zijnsgebieden, worden door dezelfde wet geregeerd, die in deze verhouding is uit te drukken. Wanneer de verhoudingen overal gelijktijdig tot uitdrukking komen en toch vormverscheidenheid mogelijk is, dan mogen wij de conclusie trekken dat de variant moet zijn, niet het materiële zelf of niet het bewustzijn zelf als zodanig, maar wel de wijze, de trillingsverhouding waarin zich dit bevindt tot de omgeving. Dit blijkt ons ook zeer sterk bij het kristal, het blijkt ons in minder sterke mate, maar toch ook nog voldoende duidelijk bij het plantenleven. Bij het dier komt het niet zo sterk tot uiting, ook niet bij de mens. Wij zijn hopelijk niet te brutaal wanneer we hier gezamenlijk de conclusie uit trekken dat ons eigen trillingsvermogen, plus het getal van de gouden snede, voor ons betekent een mogelijkheid tot realisatie en bewustwording, en dat wij "geweten" dus kunnen uitdrukken als verhouding tussen het ideaal 1.62 en het punt van bereiking 1. Hiertussen zal zich dan de mogelijkheid van bewustwording bewegen. Dit houdt in, dat niemand lager kan dalen dan zijn bewustzijn hem toelaat en dat dus de geestelijke trap van beschaving en ontwikkeling, en vooral van bewustzijn, bepalend is voor het totaal van de mogelijke handelingen naar beneden toe. Waar nu echter de verhouding van 1 tot 1.62 wordt gesteld, zullen wij begrijpen dat de mogelijkheid tot uitbreiding van geestelijk vermogen en kunnen, nooit hoger kan liggen dan ruim de helft van het geestelijk bereikte in één leven.

Waar een levenssfeer als de uwe gebaseerd is op dit verschil, mogen wij verder aannemen dat elk wezen dat het getal 1.62 in zijn bewustzijn bereikt, overgaat tot een nieuwe toestand en wereld waarbij geen terugkeer naar het menselijke meer mogelijk is. Is deze wereld bereikt, dan valt onze waarde terug tot 1, en dan zien wij wederom het nieuwe ideaal 1.62. Hieruit concludeer ik dat elke mens in zich een scheppingsvermogen draagt en dat dit scheppingsvermogen zich uit voortdurend in het geweten d.w.z. het laagst mogelijk daadpeil of handelingspeil, zodat onze scheppende kracht, het gemiddelde van onze scheppende kracht, betekent een meer-prestatie boven het laagste. Deze meer-prestatie is identiek met een geestelijke stijging. Is dit voor u acceptabel? Dat is 17%. Maar goed, u krijgt de gelegenheid om het na te lezen, dan kunnen we misschien toch nog komen tot een werkelijk voldoende begrip.

Vraag: Ik zou u nog dit willen vragen. Er is in verschillende kringen een groot pessimisme omtrent de mogelijkheid dat er een chaos ontstaat waardoor de mens terugvalt als hij niet aan een zekere etiquette of normen vasthoudt, terugvalt tot een peil van verdierlijking en een zeer laag levenspeil. Ik geloof dat uit uw woorden de onmogelijkheid daarvan kan worden gedistilleerd. Wilt u het misschien nog wat toelichten?

Antwoord: Met alle genoegen. De stelling die daar verkondigd wordt, doet mij denken aan een grap die in de tijd van Stanley werd gelanceerd door een karikaturist. Daar zag men nl. een Engelse wereldreiziger met Kannibalen samen een zendeling opeten, maar de man zelf was gekleed in rok en hij maakte de opmerking: "Johnny maak mijn vork en mijn lepel schoon, anders kan ik niet dineren". Dat is natuurlijk onzin. De uiterlijke vormen zijn een deel van de cultuur of wat men noemt de beschaving, maar niet van de innerlijke beschaving, van de innerlijke beschaving van de mens. En wanneer de mens een bepaald peil van innerlijke beschaving bereikt heeft, kan hij nooit onder dit peil terugvallen zolang dezelfde geest in de mensheid verkeert. Dat houdt dus in dat een terugvallen van de mensheid beneden het laagst gemiddeld peil het getal 1 van deze samenleving, niet mogelijk is tenzij men alle geest terug zou trekken uit de mensheid en lagere geest op aarde zou doen incarneren, waardoor inderdaad dan een terugval van mores, van zeden, van beschaving dus mogelijk is, zonder dat

echter niet. Wanneer wij nu zien, hoe zelfs in zeer pijnlijke tijden als bv. oorlog, het gemiddelde peil van menselijk bewustzijn blijft op zeer redelijke hoogte, en dat velen niet kunnen komen meer tot het verrichten van wreedheden of onnodige verwoesting aanrichten en slechts enkelingen onder de massa deze redeloze en vaak sadistisch getinte daden tot stand brengen, dan mogen wij aannemen dat een terugval tot chaos voor de wereld tot de onmogelijkheden behoort, zolang althans als de mensheid er op leeft met een geestelijk peil van bereiking zoals deze mensheid heeft. Maar wij mogen daar meteen bijvoegen, dat de mens veel schone dromen heeft. Utopia is duizend maal geschilderd, Utopia is het land van de menselijke bereiking, van het menselijk geluk, het Arcadia van de gelukkige, de gebonden mens, die in zijn binding de volledige vrijheid vindt.

Een dergelijk Utopia zal deze wereld niet kunnen bereiken, zij zal moeten blijven op haar laagst gemiddeld peil wat in het doorsneegetal 1 geciteerd zou kunnen luiden als volgt: medeleven van de eenling voor de massa, van de massa voor de massa, maar haat van massa tot massa, overheersend tot op de daden van naastenliefde die uit het hoger bewustzijn reeds voortvloeien. Eerst het sterven van het geweld in de enkeling, in de mens, zal deze toestand uiteindelijk kunnen verbeteren. Wanneer de mens echter boven zijn normale getal van 1 uitkomt, en het getal 1 is het getal van de massa, in dit geval het bewustzijn van de massa, zodat de doorsnee mens staat tussen de 1.20 en 1.40 - in deze verhouding uitgedrukt dus - mogen wij aannemen dat het nog enige tijd zal duren voordat de mensheid het absolute bereikt, dus het totaal bereikbare in de stoffelijke vorm en muteert ofwel verdwijnt van deze aarde. Tot pessimisme, gerechtvaardigd pessimisme, kan ik geen reden zien. Ik geloof dat zeer veel pessimistische gedachten voortkomen uit een zekere haat tegen de wereld en het eigen-ik, eerder dan uit een werkelijk zien van de ondergang. De ondergangsgedachte komt voort uit de mens en niet uit de omstandigheden. Elke mens die geestelijk bewustzijn en kracht in zich draagt, kan meer doorstaan dan voorstelbaar wordt geacht door uw rede. Elk mens die veel lasten krijgt te dragen, heeft het weerstandsvermogen om desondanks zijn geestelijk bewustzijn te vergroten en door grotere innerlijke harmonie het totaal van de tegenstrevende spanningen en toestanden te overwinnen. Ik geloof dat ik daarmee dan de door u gevraagde aanvulling rijkelijk heb gegeven.

Vraag: Hoe kan men opmerken dat het werk van de kunstenaar niet voldoet aan de gulden snede of de rede van zeven?

Antwoord: Omdat de kunstenaar, mijn waarde vriend, nooit uitdrukt het absoluut goddelijke en slechts zelden uitdrukt het laagste peil van zijn eigen wezen. Als zodanig zal zijn verhouding veelal buiten deze gulden regel liggen. En ligt zij buiten de regel van 7 en buiten de gulden regel, gulden snede, dan mogen wij dus aannemen dat de kunst het product is van een innerlijke strijd, waarbij bewustzijnsverhoging wordt geremd door eigen complexen. Is dat voor u voldoende duidelijk?

Reactie: Ja, voor mij wel.

Reactie: Uit uw betoog kan ik opmaken dat uw streven om de wereld tot bewustzijn te helpen, onbegonnen werk is, want zodra de mens of een aantal mensen gestegen is tot de 1.62 verdwijnen zij uit deze wereld en hebben niet de mogelijkheid om weer terug te komen, terwijl het gemiddelde peil nooit omhoog kan worden gebracht.

Antwoord: Dit laatste ben ik slechts ten dele met u eens. Maar zelfs aannemende dat het door u geponeerde volledig juist is, zou ik daar de volgende voorstelling van willen geven. De jongens in de klas zijn boos en de onderwijzer is ongelukkig omdat de jongens allemaal na een jaar overgaan naar een volgende klas. Echter met het door u geponeerde ben ik het niet eens en wel om de volgende reden: dat inderdaad een ieder die het beruchte hoofdgetal bereikt, bewuste hoofdgetal bereikt, in de menselijke vorm of materie niet meer neerdaalt noch verschijnt. Maar daar staat tegenover, dat een groot aantal die bijna dit punt bereikt hebben, wél in de wereld neerdalen en dus een langzame maar onophoudelijke verhoging tot stand kunnen brengen tot het gemiddelde wereldbewustzijn ligt op, laten wij zeggen, 140 tot 150. Is een dergelijke periode bereikt, dan zullen wij allerdings zien, dat een zeer groot gedeelte van deze mensen met deze (band loopt af waardoor een enkel woord gemist wordt) ..... waarna een herverschijsning in stoffelijke vorm niet meer noodzakelijk kan zijn en een nieuwe wereld wordt betreden. In deze periode zullen dus veel nieuwe geesten op aarde komen en

daartegenover veel van de oude geesten verdwijnen. Wanneer dit gebeurt zien wij een hoogtepunt van beschaving plotseling terugvallen en haast ten onder gaan. Ik zou hier willen wijzen op verschillende grote beschavingen die de wereld heeft gekend. De vroeg-Chinese beschaving, de Atlantische cultuur, het rijk van de twee landen, boven en benedenland in Egypte, de beschaving van Cyprus, van Syrië, Perzië. Al deze beschavingsvormen komen tot een geestelijk hoogtepunt, is dit hoogtepunt bereikt, dan zien wij een plotselinge verslapping en verruwing intreden, die niet alleen haar oorzaak vindt in het, laten we zeggen, het te goed hebben, want dat is bv. voor de Cyprische beschaving zeer zeker niet waar, maar doorgewoond doordat betrekkelijk veel ruwe en onbewuste geesten worden geboren in de stof, tegenover slechts weinigen die nog een hoog geestelijk bewustzijn in zich dragen.

En dan valt zo'n beschaving, om de doodeenvoudige reden dat de geest die haar erft, niet in staat is haar en alle verantwoording die zij met zich meebrengt, te dragen. Ik geloof dus dat we blij mogen zijn dat elke keer weer opnieuw de klas begint, dat elke keer weer opnieuw geesten, die tot op dit moment nog geen redelijke stoffelijke bewustwording konden ervaren, stijgen tot ons getal 1, opnieuw de strijd beginnen voor groter bewustwording, want dit is, gezien in het plan van de Schepper en het Al, moed gevend. Ook zij nl. streven naar het goddelijke en zullen uiteindelijk het punt bereiken waarbij ze de totaliteit van hun eigen waarde gevuld hebben en niet verder kunnen gaan, kristalliserend binnen het goddelijke en zo ervarend het totaal van harmonische spanningen die in het eigen-ik als bewustzijn opgewekt, in het goddelijke tot uiting komen. Is dit voldoende antwoord voor u?

Reactie: Ja, ik begrijp daaruit dat die vrede dus gericht is op een collectief omhoog brengen van de geesten die op het ogenblik op aarde leven, want ik kan me voorstellen dat dit individueel steeds mogelijk is.

Antwoord: Inderdaad. En aangezien elke massa is opgebouwd uit het individu, zal het stijgen van het individu betekenen een, zij het veel geringere, stijging van de massa. Ik geloof dat we het daarbij kunnen laten op het ogenblik, willen wij niet de "vragenrubriek" een deel van de spreektijd ontnemen, wat zeer zeker niet mijn bedoeling is. Laten we afspreken dat verdere vragen over dit onderwerp door mij persoonlijk als 2de spreker zouden kunnen worden afgehandeld veertien dagen na deze. Ik hoop dat u daarmee dan genoeg wilt nemen en dank u voor uw aandacht en geef het medium vrij.

VRAGENRUBRIEK

Goedenavond vrienden.

"Vragenrubriek". Gezien het tijdsgebrek natuurlijk zoveel mogelijk vragen in zo weinig mogelijk tijd. Persoonlijke vragen worden niet beantwoord. Gaat uw gang.

Vraag: Volgens astrologen oefenen de planeten goede en slechte invloeden uit op de mens. Hoe zou men de minder gunstige invloeden kunnen ontwijken?

Antwoord: Door zich te realiseren voor welke invloeden van de planeten in slechte zin men vatbaar is en te trachten, wanneer deze invloeden overheersend gelden op een bepaald moment, zich te onthouden van elke daad of het zich plaatsen in elke situatie die aanleiding zou kunnen geven tot het uiten van de slechte eigenschappen die gestimuleerd worden door een planeet in kwestie. Voldoende?

Reactie: Ja, dank u zeer.

Vraag: In het boek "Mensen- en Zonne-inwijding" van Alice Bailey lees ik, dat het huidige mensenras het vijfde wortelras is, behalve de Chinezen en Japanners, die nog afstammelingen van Atlantis zijn, dus het vierde wortelras uitmaken. De Lemuren waren het derde wortelras. Kunt u ook zeggen in welk tijdperk het eerste en tweede wortelras leefde? Volgens de schrijfster zullen er in het geheel zeven mensenrassen, wortelrassen zich ontwikkelen op een planeet.

Antwoord: Het laatste is inderdaad waar. Het eerste mensenras leefde niet in een voor u bekende of aanvaardbare vorm en was dus een onbewuste vorm die wij normalerwijze nemen

als een voorperiode van het Lemurische. Wanneer u zich echter de moeite getroost om daarover de verschillende werken te lezen die de theosofie daarover ter beschikking heeft, dan zult u waarschijnlijk een zuiver inzicht kunnen krijgen in deze waarden. Het totaal verleden is ongeveer, laten we zeggen van de mensheid, een twee miljoen jaren in totaal. Het eerste ras heeft een zeer lange ontwikkelingsperiode gehad. Er kan geen bepaalde naam aan gegeven worden, of u zou ze de lunaire-fase moeten noemen, dus de fase van de maanmens, dat is niet helemaal juist. Daarna krijgt men de tweede fase van ontwikkeling die zich vooral afspeelt in het gebied van de Grote Oceaan, daar een groot gebied lange tijd doet bewonen door rassen die aan het mensenras voorafgaan, de menselijke vorm kennen, maar qua gestalte en statuur er nog sterk van verschillen. In deze periode komen reuzen etc. voor. Dus daarna krijgt u dan het Lemurische ras, het Atlantisch ras, het huidige ras. Ik hoop dat dit voldoende is, in kort bestek.

Vraag: Wat is een fysisch medium? Kan zulk een medium in trance bij een donkerzitting worden gefotografeerd, zonder levensgevaar? Zijn er in Nederland geen media waarbij duidelijk herkenbare manifestaties, materialisaties, te zien zijn? Zoals in Engeland?

Antwoord: Ik begin bij de laatste vraag. Er zijn inderdaad enkele media in Nederland die onder gunstige omstandigheden, zuiver fysieke effecten kunnen demonstrenen, materialisatie e.d., fotografie zonder levensgevaar voor het medium is mogelijk, indien gebruik wordt gemaakt van infrarode belichtingsbron en daarvoor geschikte film en lens. Een medium dat deze capaciteiten heeft, bezit een vermogen om in zichzelf een grote hoeveelheid levenskracht of odkracht op te zamelen en die als een z.g. fluïde uit te stoten in het totale veld dat gevormd wordt door de aanzittenden, waardoor deze materie gebruikt kan worden als basis voor vormopbouw van de entiteiten, als poded tot het bewegen van voorwerpen etc. Wanneer een medium bewust is op deze basis, kan het zelf ook een groot aantal van deze verschijnselen zonder geestelijk ingrijpen reproduceren, echter over het algemeen geen manifestatie die een volledige materialisatie betekenen. Voldoende?

Reactie: Dank u wel.

Vraag: Hier op aarde bestaat geen werkelijk geluk. Hoe wordt dit aan gene zijde ondervonden?

Antwoord: Het geluk wordt ondervonden als een absolute tevredenheid, die bij een tevredenheid met het huidige bestaan en de huidige toestand, een steeds vernieuwing en een steeds grotere verrijking van het eigen wezen betekent. Het ongeluk op aarde, of het niet gelukkig zijn op aarde wordt onzerzijds ervaren als veroorzaakt door ontevredenheid en een zich niet realiseren van de ware levensverhouding. Voldoende?

Reactie: Ja, dank u.

Vraag: Is inderdaad longkanker te wijten aan het tabak roken? Of is dit een stokpaardje van de een of andere professor?

Antwoord: Ik geloof dat dit het stokpaardje van meerdere professoren is. Longkanker is niet daar alleen aan te wijten, maar is te wijten aan het slecht ademen van de mens in een voortdurend verontreinigde lucht. Door verzwakking van weefsel ontstaat een kanker dat de mogelijkheid krijgt zich te uiten. Voldoende?

Reactie: Dank u wel.

Vraag: Mag ik mijn vraag, op verzoek van de vrienden, van enige tijd geleden nog eens herhalen, daar ik toen geen antwoord op kon ontvangen nl. ....

Antwoord: Ik weet welke kwestie het is. Is op het ogenblik niet te behandelen, volgende keer wanneer meer tijd is.

Reactie: Overgevoeligheid. Ik ken iemand die bij het lezen van een mooi boek gaat huilen, bij mooie muziek dito, bij een dienst in de kerk, net zo. De man in kwestie noemt dit overgevoeligheid, hetgeen hij zo'n beetje beschouwt als een deugd.

Antwoord: Ik geloof niet dat dit een deugd kan worden genoemd, waar een dergelijke uiting van innerlijke gevoelens op zuiver lichamelijke en onbeheerste wijze, wijst op een grote onbeheerstheid in het totaal bestaan. Verder zou ook kunnen worden gesproken van een zwakheid van wil in een dergelijk geval. Wij mogen dit dus niet een deugd noemen. Wanneer

wij de oorzaak hiervan nagaan, zou het over het algemeen zijn het volledig met de gevoelens ervaren van hetgeen gebracht wordt in het boek "Kent u muziek etc." Kerkdienst. Dit volledig ervaren moet een innerlijk beleven blijven en mag niet veruiterlijkt worden, daar anders een zeer sterke vermoëning door emoties optreedt, die uiteindelijk tot uitputting kan leiden. Voldoende voor u?

Reactie: Dank u wel.

Vraag: Acht u Bijbelkennis noodzakelijk om dichter bij de waarheid te komen?

Antwoord: Nee. Voldoende? (Gelach). Ik zou nog even willen opmerken. Bijbelkennis op zichzelf zegt niets. De Bijbel op zichzelf, al kent u hem van buiten, kan u niet tot een beter mens maken. Het is beter te leven naar één waarheid die men kent, dan duizend waarheden te kennen en er niet naar te leven.

Vraag: Is er verschil tussen wijsheid en intellect?

Antwoord: Zeer groot. Intellect d.w.z. de mogelijkheid tot begrijpen, beredeneren etc. Wijsheid wil zeggen het aanvoelen van de daarin verborgen waarde en deze tot uiting brengen, zodat wijsheid genoemd kan worden het begrijpen van het leven zelf, terwijl intellect kan worden genoemd het begrijpen van de omstandigheden in dit leven zonder dat de kernwaarde daardoor wordt geraakt. Voldoende?

Reactie: Dank u.

Vraag: Romeinen 9: Maar daar is ook Rebecca en haar man Izaäk. Want toen de kinderen nog niet geboren waren en goed noch kwaad hadden gedaan - opdat het verkiezend voornemen Gods zou blijven, niet op grond van werken, maar op grond daarvan, dat Hij riep - werd tot haar gezegd: de oudste zullen de jongeren dienstbaar zijn, gelijk geschreven staat: Jakob heb ik liefgehad, en Ezau heb ik gehaat. Zou er onrechtvaardigheid zijn bij God?

Antwoord: Volstrekt niet! Want Hij zegt tot Mozes: Over wie ik mij ontferm, zal Ik mij ontfermen en jegens wie Ik barmhartig ben zal Ik barmhartig zijn. Het hangt dus niet daarvan af, of iemand wil, dan wel of iemand loopt, maar van God die zich ontfermt. Hij ontfermt zich dus over wie Hij wil en Hij verhardt wie Hij wil. Zuiver Judaïsme, dus zuiver een Joodse leer, waarbij, als u mij de opmerking wilt toestaan, de vuile streek van Jacob, stamvader van het Joodse volk, moest worden goedgepraat. God zou dus Ezau gehaat hebben, God kan niet haten. Daarmee is m.i. reeds duidelijk genoeg aangewezen dat deze uiting en uitlegging onvolledig en onrechtvaardig is. Wij kunnen hoogstens zeggen, wanneer wij deze uitlegging ten gunste van Jakob willen doen geloven, dat het onbewustzijn van Ezau hem ongeschikt maakt om Gods belofte aan Abraham nl. de verveelvuldiging van zijn zaad, voort te zetten en daardoor Jakob moest komen in diens plaats. Ik hoop dat het voldoende is.

Vraag: Er is straks gesproken door een van de vraagstellers dat er geen geluk is op aarde, nu zou ik toch eens willen vragen of deze intelligentie misschien over het geluk op aarde nog enige woorden wil zeggen?

Antwoord: Enige? (gelach). Geluk op aarde is het besef van eigen waardigheid en eigen waarde, waardoor een tevredenheid ontstaat in de omgeving waarin men leeft en een volledige harmonie tussen het wezen en de wereld. Daar heeft u het in enige woorden.

Vraag: Mag ik nog even vragen? Naar aanleiding van uw antwoord van zoeven op die Bijbelvraag, wilde ik nog graag van u weten of u de predestinatie geheel en al verwerpt.

Antwoord: M.i. is de predestinatie te verwerpen, waar uiteindelijk elk mens de eigen besluitvaardigheid en besluitmogelijkheid heeft en een wilsakte, zich verzetten tegen de omstandigheden, teweeg kan brengen, gepaard gaande met een keer van bewustzijn, verhoging van bewustzijn, verandering van lot, zodat de totale relatie "verleden-toekomst" geconcentreerd in het heden, op het moment van een vrije wilsdaad een totaal andere kan worden. Voldoende voor u?

Reactie: Dank u.

Vraag: Ik wilde graag iets naders omtrent het leven van mevrouw Blavatsky weten.

Antwoord: Als we haar leven moeten beschrijven, dan zou dat zeer moeilijk zijn. Wij kunnen vaststellen dat ze een ongelukkig huwelijksleven heeft gekend, dat zij later in gezelschap van meerdere personen is gaan zoeken naar wijsheid, dat zij uiteindelijk in het Oosten kennis heeft gemaakt met verschillende geheimscholen, daarna vertrokken is naar de binnenlanden. Terugkerende heeft ze in het begin in het Oosten een geheimschool gesticht. Op deze geheimschool zijn verschillende dingen voorgekomen die strijdig waren met de rede en sterk werden aangevallen. Deze aanval van de wetenschap heeft haar tegen de wetenschap verbitterd, zodat zij, komende naar Engeland, van daaruit een soort krijgstoesticht tegen de wetenschap heeft gevoerd. Ze had zeer grote geestelijke capaciteiten en magische vermogens. Ze is echter in haar uitleggingen veelal afgedwaald, doordat zij niet de absolute waarheid wilde verkondigen maar haar eigen standpunt bewijzen. Voldoende voor u?

Reactie: Ja, dank u.

Vraag: U had het zo-even over literatuur, over verschillende gedachten. Is daar bv. de geheimwetenschap van Rudolf Steiner er één van?

Antwoord: Daarin kunt u inderdaad, met wetenschappelijke ondergrond, de gegevens vinden. Wanneer u de theosofische en antroposofische werken daarover neemt, dan zou ik u erop willen wijzen dat verschillende theosofische en antroposofische werken geïnspireerd neergeschreven, een volledig verhaal geven van de schepping van de mensheid. Wanneer u verder iets wilt weten over kosmologie, dan kunt u zich ook wenden tot Max Heindel, althans tot zijn geschriften. Voldoende voor u?

Reactie: Ja, dank u.

Zijn we klaar met de vragen, vrienden? Dan ga ik het woord overgeven aan de laatste spreker en meen dat ik binnen het mij toegewezen tijdslimiet, toch al uw vragen heb kunnen beantwoorden, uitgezonderd ene, die op het moment, gezien de grote uiteenzetting daarvoor nodig, niet te beantwoorden was. Goedenavond.

HET SCHONE WOORD

Goedenavond vrienden.

Wij zullen dan in "het schone woord" ter ere van de drie-eenheid van de krachten, drie onderwerpen trachten te vervlechten. Mag ik deze onderwerpen van u hebben, zo mogelijk uitgedrukt in één woord?

Reactie: Ontkenning - Straling - Verantwoordelijkheid.

Antwoord: De ontkenning van verantwoordelijkheid is een negatie van de goddelijke straling. Is dit voor u acceptabel?

Reactie: Ja.

Neen, ik ken geen God,
 Neen, ik ken geen hemel of geen hel,
 Neen, ik stel mij voor dat andere
 Waarden, die teloor zijn gegaan,
 In de eeuwigheid misschien bestaan,
 Maar heersend is de tijd, niet God.
 Ik ontken de macht
 Van het goddelijk bestaan,
 De wijsheid, de waarheid, de kracht.
 Ik zie slechts het leven
 Dat altijd maar jaagt
 En demonisch de schepping toelaat.
 'k Ontken de wijsheid en het ware bestaan,
 'k Zie mijzelve gedreven gaan,
 Geleid te allen tijd,

Niet door een rede en verstand,
Niet door een kracht der eeuwigheid,
Doch de wrede duivelshand
Van slavendrijver "tijd".
Ik ontken de straling
Die uit het Al komt
Van sterren en planeten,
'k Ontken dat er iets bestaat
Dat werkelijk weten betekent,
Dat overwint de haat.
Ik ontken dat er eeuwige liefde bestaat.
En zo klink het woord
Altijd maar voort
Een hoon aan de schepping, de macht
Die eens in 't begin
Met één enkele klank
't Heelal tot werkelijkheid bracht.
Maar straling werkt
En straling leeft
En geeft van alle kant
Genade en krachten keer op keer,
Alsof een wonderland van onze Heer
Steeds vruchten werpt
Naar 't duistere land
Waarin de mensen gaan,
Of gekluisterd in hun eigen nacht
Van denken, geesten staan.
Ontken de straling, ontken de macht
Die al het leven heeft gegeven,
Ontken de kracht van 't samenzijn
En van 't gezamenlijke streven.
Ontken de kracht der eeuwigheid,
De macht van geest die voortbestaat,
En gij zult zien, dat 't hele Al
Voor u ten onder gaat.
Want ziet, de goddelijke kracht
Schiep licht in 't duister van de nacht,
In 't negatief bestaan,
De ledigheid van waaruit slechts
De scheppers kunnen gaan.
De kracht, die scheidt ons
Door wil en wet
En stelt ons allen regels, doel.
Die negeren is 't zelf vernietigen,
Is ontkennen het gevoel
En de waarheid van 't bestaan.
Wanneer ge ontkent de werkelijkheid,
De vrije wil, de relativiteit
Van de tijd, ach mens, ge zijt
'n Speelbal van uw eigen grootheidszin,
Ge zijt geslagen door de blindheid.
In blinde eigen min
Loopt gij het ongeluk, verderf,
Van 't onbegrepen duister in.
Maar durft ge aanvaarden
De goddelijke kracht,
De liefde, de macht
Die alles regeert,

Durft ge begrijpen
Hem, die gij stil
Met zachte gebeden eert,
Durft ge aanvaarden
Zijn levende wet,
Zijn lichtende kracht,
Ach, wat zal verdrijven u
Geest of mens, hoe ge zijt,
Uit Zijn eeuwig bestaan?
Wijl het Al slechts blijkt
Een stofje en uit een kleinigheid
Een wensdroom van een ogenblik
Die in een tel verglijdt.
Geloof in God, geloof in de kracht
Die uit het Al tot u gebracht,
De kracht der straling heet,
Maar die in werkelijkheid slechts is
De stem van God die nooit vergeet
Dat Hij geschapen heeft,
De kracht, door wie gij allen leeft
En voortbestaat.
Wanneer de dag ten einde gaat,
Of 't leven op de aard verloopt,
De dood u nader komt,
Wanneer het leger van de waan
In zorg en wanhoop eens ontstaan,
Weer rond u samendromt,
Onthoud: ontken alleen de macht
Van al wat duister is,
Ontken de kracht van demons zijn,
Ontken de kracht van het venijn
Dat geest des duisters is.
Maar ontken niet de stralende,
Lichtend kracht die u altijd
En altijd omgeeft.
Ontken niet de God die ook in uw zijn
Zoals in alle dingen steeds leeft.
Dan zult gij begrijpen
De waarheid van 't woord:
Het Rijk leeft mens in uw hart,
In u is de kracht van geluk,
Van bevrijding, de lach,
Die 't bestaan altijd tart,
De stille lach, de gulden lach,
De lach van 't eeuwig stil geluk.
Maar ontkent gij ooit
Het goddelijk bestaan,
Gij breekt die glimlach stuk.
Ge verbreekt de band
Met het goddelijk zijn
De stralende kracht
Die u voort doet bestaan.
Ge moet eenzaam in duisternis
Gebogen onder leed,
Toch eeuwig uw wegen gaan.
Zo geesten, die nu mensen heet,
Die mensen zijn genoemd,
Onthoud, ook wanneer ge

't Niet verstaat:
Wanneer gij de hoogheid roemt
Van 't goddelijk bestaan
En spreekt de heilige naam,
Dan dringt gij alle stralingskracht
Van goddelijke goedheid,
Van goddelijke liefde
In 't brandpunt op u tezaam
En wordt ge gereinigd
In 't goddelijk vuur,
Aanvaardt gij het leven opnieuw
En weet gij, nu kan ik verdergaan.
Dan zullen geen grenzen
Meer voor u bestaan.
In God leeft slechts de eeuwigheid,
Voortdurend en eeuwig bestaan.
Het andere, dat in een tijd
U verglijdt
't Is niets en toch al,
't Is waan, waan van wezen,
Waan van vrede, waan ook
Zelfs van eeuwigheid,
Omdat men niet begrijpen kan
Het wonder wat u voorbereid
Toen eens het scheppingswoord gesproken
Gods kracht 't Al u schiep.
Toch hoorde gij reeds in de nacht
Een stem die zacht u riep.
Hij roept u tot Zijn eeuwig Rijk
En zegt: aanvaard Mijn zijn,
Dan wordt gij groot in Mij
Zoals gij zijt slechts in uzelve,
Klein en nietig.
Ontken deze waarden,
Ontken deze kracht,
Ontken wat de wereld tot aanzijn bracht,
Ontken wat er leeft, ontken wat regeert,
Maar wees voorzichtig
Dat ge niet onteert
Uw eigen leven,
Want door liefde zal God
Onnoemelijk veel u vergeven,
Omdat ge niet begrijpt.
Hij weet dat eens een waar besef
Van Zijne kracht u rijpt.
Maar vernietigt ge uzelf,
Verloochent ge uzelf,
Negeert ge 't eigen bestaan,
Dan verblust uw besef
En moet uw ziel
Opnieuw heel de levensweg gaan.

Ik dank u voor uw aandacht. Goedenavond.